

TRƯỜNG ĐẠI HỌC LÂM NGHIỆP

**TRẦN QUANG BẢO - BUI THỊ MINH NGUYỆT (Đồng Chủ biên)
NGUYỄN MINH ĐẠO - ĐÀO LAN PHƯƠNG - NGUYỄN TRỌNG CƯỜNG**

**CƠ CHẾ TÀI CHÍNH BỀN VỮNG
TRONG HOẠT ĐỘNG KINH DOANH VÀ DỊCH VỤ
DU LỊCH SINH THÁI TẠI CÁC VƯỜN QUỐC GIA
VÀ KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN Ở VIỆT NAM**

SÁCH CHUYÊN KHOA

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT

Trần Quang Bảo, Bùi Thị Minh Nguyệt (Đồng Chủ biên)
Nguyễn Minh Đạo, Đào Lan Phương, Nguyễn Trọng Cường

**CƠ CHẾ TÀI CHÍNH BỀN VỮNG TRONG HOẠT ĐỘNG KINH
DOANH VÀ DỊCH VỤ DU LỊCH SINH THÁI
TẠI CÁC VƯỜN QUỐC GIA VÀ KHU BẢO TỒN
THIÊN NHIÊN Ở VIỆT NAM**

*Sustainable Financial Mechanism in Ecotourism
Business Activities and Services in Vietnam's
National Parks and Protected Areas*

(Sách chuyên khảo)

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT

CÁC TÁC GIẢ

Trần Quang Bảo (*Đồng Chủ biên*)

Tốt nghiệp Tiến sĩ ngành Khoa học Lâm nghiệp (Forest Science) tại Trường Đại học Colorado Hoa Kỳ (Colorado State University, USA), hiện mang học hàm Phó Giáo sư, giữ cương vị Phó Hiệu trưởng Trường Đại học Lâm nghiệp.

Bùi Thị Minh Nguyệt (*Đồng Chủ biên*)

Tốt nghiệp Tiến sĩ ngành Kinh tế nông nghiệp tại Trường Đại học Kinh tế Quốc dân Hà Nội (NEU), hiện là Trưởng Khoa Kinh tế và Quản trị kinh doanh, Trường Đại học Lâm nghiệp.

Nguyễn Minh Đạo

NCS ngành Kinh tế tài nguyên (Resource Economics) tại Đại học Tổng hợp Humboldt Berlin, CHLB Đức (Humboldt - Universität zu Berlin), Giảng viên Khoa Kinh tế và Quản trị kinh doanh, Trường Đại học Lâm nghiệp.

Đào Lan Phương

Tốt nghiệp Tiến sĩ ngành Tài chính ngân hàng tại Trường Đại học Kinh tế Quốc dân Hà Nội (NEU), Giảng viên Khoa Kinh tế và Quản trị kinh doanh, Trường Đại học Lâm nghiệp.

Nguyễn Trọng Cường

NCS ngành Quản lý tài nguyên rừng, Trường Đại học Lâm nghiệp.

LỜI NÓI ĐẦU

Việt Nam sở hữu mạng lưới các VQG & KBTTN phân bố rộng khắp trên cả nước, mang lại giá trị rất lớn về mặt môi trường sinh thái, kinh tế và văn hóa xã hội. Để có thể duy trì sự tồn tại và thực hiện tốt các nhiệm vụ bảo tồn, các VQG & KBTTN cần phải có các nguồn tài trợ ổn định, lâu dài và bền vững. Trong bối cảnh nguồn kinh phí do ngân sách nhà nước cấp và nguồn tài trợ ODA ngày càng hạn chế và có xu hướng giảm đi, nguồn tài chính từ HĐKD & DVDLST đang là hướng lựa chọn chiến lược của nhiều đơn vị bảo tồn. Tuy nhiên, việc tiến hành các HĐKD & DVDLST trong các VQG & KBTTN đang gặp phải nhiều vướng mắc về cơ chế, chính sách tài chính.

Trong khuôn khổ cuốn sách này, chúng tôi hệ thống hóa cơ sở lý luận và thực tiễn về cơ chế tài chính trong HĐKD & DVDLST trong các VQG & KBTTN; đi sâu phân tích và chỉ ra các vấn đề bất cập về cơ chế, chính sách tài chính trong HĐKD & DVDLST trong quá trình thực thi tại các đơn vị bảo tồn trong thời gian qua; từ đó đưa ra những khuyến nghị hoàn thiện cơ chế chính sách tài chính cho HĐKD & DVDLST tại các VQG & KBTTN ở Việt Nam trong bối cảnh bắt đầu thực thi Luật Lâm nghiệp mới. Chúng tôi hy vọng đây sẽ là một tài liệu chuyên khảo hữu ích cho công tác giảng dạy, nghiên cứu và quản lý của các trường, viện nghiên cứu, các cơ quan quản lý nhà nước về lâm nghiệp ở Trung ương và địa phương, các ban quản lý VQG & KBTTN, các tổ chức phi chính phủ...

Cuốn sách chuyên khảo “Cơ chế tài chính bền vững trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên ở Việt Nam” là thành quả chung của cả nhóm nghiên cứu, được được kết cấu thành 5 Chương như sau:

Chương I. Cơ sở lý luận và thực tiễn về cơ chế tài chính bền vững trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên;

Chương II. Cơ sở pháp lý cho các hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên ở Việt Nam;

Chương III. Thực trạng cơ chế tài chính trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên ở Việt Nam;

Chương IV. Cơ chế huy động tài chính cho các khu bảo tồn, một số trường hợp điển hình ở Việt Nam;

Chương V. Phương hướng xây dựng cơ chế tài chính bền vững trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên ở Việt Nam.

Phân công nhiệm vụ biên soạn cụ thể như sau: PGS. TS. Trần Quang Bảo chỉ đạo chung việc biên soạn tài liệu, tham gia biên soạn Chương III và V; Tác giả Bùi Thị Minh Nguyệt biên soạn Chương IV, tham gia biên soạn Chương II và III; Tác giả Nguyễn Minh Đạo biên soạn Chương I và V, tham gia biên soạn Chương III; Tác giả Đào Lan Phương biên soạn Chương II và III, tham gia biên soạn Chương I; Tác giả Nguyễn Trọng Cường tham gia vào công tác chuẩn bị hiện trường và khảo sát thực địa trong phạm vi đề tài nghiên cứu.

LỜI CẢM ƠN

Cuốn sách này là một trong những sản phẩm thuộc Đề tài NCKH cấp Bộ: *“Nghiên cứu đề xuất cơ chế tài chính bền vững trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại các vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên ở Việt Nam”* do PGS. TS. Trần Quang Bảo chủ trì, thực hiện trong 2 năm 2018 - 2019, bằng nguồn kinh phí ngân sách nhà nước cấp thông qua Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (NN&PTNT).

Tài liệu kế thừa thông tin từ Đề tài NCKH cấp Bộ: *“Nghiên cứu, đánh giá thực trạng các mô hình làm cơ sở đề xuất chính sách cho thuê môi trường rừng ở Việt Nam”* do TS. Bùi Thị Minh Nguyệt chủ trì.

Trong quá trình thực hiện, bên cạnh sự cố gắng, nỗ lực của nhóm nghiên cứu, chúng tôi đã nhận được rất nhiều sự giúp đỡ, chia sẻ thông tin, đóng góp ý kiến quý báu từ phía các cơ quan, tổ chức và cá nhân. Chúng tôi xin trân trọng gửi cảm ơn tới:

- Vụ Khoa học, Công nghệ và Môi trường, Vụ Tài chính thuộc Bộ NN&PTNT; Vụ Kế hoạch Tài chính, Vụ Khoa học Công nghệ và Hợp tác quốc tế, Vụ Quản lý rừng đặc dụng, phòng hộ thuộc Tổng cục Lâm nghiệp (Bộ NN&PTNT); Trường Đại học Lâm nghiệp; Quỹ Bảo vệ và Phát triển rừng Việt Nam; Các ban quản lý vườn quốc gia (VQG): VQG Ba Vì, VQG Cúc Phương, VQG Tam Đảo, VQG Bến En, VQG Cát Tiên, VQG Bạch Mã, VQG Yok Don, VQG Hoàng Liên, VQG Phong Nha - Kẻ Bàng, VQG U Minh Thượng...; Các ban quản lý khu bảo tồn thiên nhiên (KBTTN): KBTTN Tây Yên Tử, KBTTN Kẻ Gỗ, KBTTN Hoàng Liên - Văn Bàn, KBTTN Văn hóa Đồng Nai, KBTTN Sơn Trà...; Các tổ chức phi chính phủ trong nước và quốc tế: UNDP, GIZ, CIFOR, PanNature, GreenViet;

- Các nhà khoa học, các chuyên gia trong nước và quốc tế. Đặc biệt, chúng tôi nhận được rất nhiều ý kiến đóng góp của PGS. TS. Nguyễn Bá Ngãi, TS. Phạm Xuân Phương, ThS. Phạm Hồng Lượng trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu.

Mặc dù tập thể tác giả đã rất cố gắng trong quá trình biên soạn nhưng cuốn sách này chắc chắn khó tránh khỏi thiếu sót nhất định. Chúng tôi rất mong nhận được các ý kiến đóng góp của quý bạn đọc để những lần tái bản sau được hoàn thiện hơn.

Xin trân trọng cảm ơn!

Các tác giả

THU VIÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LÂM NGHIỆP

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
BQL	Ban quản lý
BTTN	Bảo tồn thiên nhiên
BV& PTR	Bảo vệ và phát triển rừng
CIFOG	Trung tâm Nghiên cứu Lâm nghiệp quốc tế
DLST	Du lịch sinh thái
DVDLST	Dịch vụ du lịch sinh thái
DVMTR	Dịch vụ môi trường rừng
ĐDSH	Đa dạng sinh học
GIZ	Tổ chức Hợp tác quốc tế Đức (<i>Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i>)
HĐKD	Hoạt động kinh doanh
HĐKD & DVDLST	Hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái
HĐND	Hội đồng nhân dân
KBT	Khu bảo tồn
KBTTN	Khu bảo tồn thiên nhiên
KDL	Khu du lịch
MTR	Môi trường rừng
NN & PTNT	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
NCKH	Nghiên cứu khoa học
NSNN	Ngân sách nhà nước
TNR	Tài nguyên rừng
UBND	Ủy ban nhân dân
UNDP	Chương trình Phát triển Liên hợp quốc (<i>United Nations Development Programme</i>)
UNEP	Chương trình Môi trường Liên hợp quốc
VQG	Vườn quốc gia
VQG & KBTTN	Vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên

THU VIÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LÂM NGHIỆP

MỤC LỤC

Lời nói đầu.....	3
Lời cảm ơn.....	5
Danh mục các từ viết tắt.....	6
Mục lục.....	9

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ CƠ CHẾ TÀI CHÍNH BỀN VỮNG TRONG HOẠT ĐỘNG KINH DOANH VÀ DỊCH VỤ DU LỊCH SINH THÁI TẠI CÁC VƯỜN QUỐC GIA VÀ KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN

1.1. Định nghĩa, phân loại quốc tế và đặc điểm của các khu bảo tồn.....	15
1.1.1. Định nghĩa khu bảo tồn.....	15
1.1.2. Hệ thống phân hạng quốc tế các khu bảo tồn theo IUCN.....	16
1.1.3. Đặc điểm của hệ thống các khu bảo tồn	20
1.1.4. Hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái trong các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên.....	22
1.2. Lý luận về cơ chế tài chính bền vững cho khu bảo tồn	29
1.2.1. Một số khái niệm cơ bản.....	29
1.2.2. Nội dung cơ chế tài chính trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái trong các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên	36
1.2.3. Đánh giá tính bền vững của cơ chế tài chính trong hoạt động kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái tại vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên... ..	38
1.3. Kinh nghiệm xây dựng cơ chế tài chính bền vững cho các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên trên thế giới	47
1.3.1. Các chiến lược gây dựng tài chính cho vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên trên thế giới	47
1.3.2. Kinh nghiệm nghiên cứu và xây dựng cơ chế tài chính bền vững trong kinh doanh và dịch vụ du lịch sinh thái trong các vườn quốc gia và khu bảo tồn thiên nhiên trên thế giới	50
Tài liệu tham khảo	57